

EGY SOKOLDALÚ TITKOSÜGYNÖK VISZONTAGSÁGOS ÉLETE

Születési dátuma bizonytalan, a nevét megváltoztatta, kémkedett, sokat ült börtönben, kalodába zárták, és megírt néhányat a világ leghíresebb regényei közül. *Daniel Defoe*, a „Robinson” szerzője nem mindennapi alak volt.

- ◆ *Daniel Foe* valamikor 1660 körül született, a „De” előtagot csak később, felnőttkorában biggyesztette a neve elé egy állítólagos előkelő felmenőjére hivatkozva. Apja tehető ember volt: mézárós és faggyúkereskedő. Alig múlhatott tízéves, amikor meghalt az édesanyja, de már addig is sok megpróbáltatáson ment keresztül. Ötévesen átélte az 1665-66-os nagy londoni pestisjárványt, amelyben legalább százezer ember halt meg, a város lakosságának a negyede. Rögtön ezután, 1666-ban tört ki Londonban a történelem egyik legsúlyosabb tűzvésze, ami a Foe család lakónegyedét is teljesen elpusztította. Két ház megdőbbszerű módon épségben maradt, ezek közül egyik az övék volt.

NYUGHATATLAN AMBÍCIÓK

Daniel már fiatal korában úgy döntött, hogy kereskedelemmel foglalkozik. Hatalmas ambíciókkal látott neki: pamutot vett és árult, borral kereskedett, illatszereket gyártott. Valószínűleg egy kicsit el is számította magát, mert már életének ebben a korai szakaszában alaposan eladósodott. Talán éppen ezt próbálta helyrehozni 1684-ben, amikor előnyös házasságot kötött: egy gazdag kereskedő lányát, *Mary Tuffley*-t vette el, akinek a kezével együtt jelentős hozomány is járt. Már csak azért is alaposan meg kellett vetnie a lábát a világban, mert vallása miatt komoly veszélyben volt. A presbiteriánus egyház tagjaként az akkori szabályok szerint törvényen kívülinek számított.

De a nyughatatlan fiatalember nem sokáig volt képes meghúzni magát. Részt vett az 1685-ös monmouth-i lázadásban, amelynek során a felkelők az általuk gyűlölt, katolikus II. *Jakabot* akarták letaszítani a trónjáról. A próbálkozás az első pillanattól kezdve kudarcra volt ítélve, mivel a hírszerzés kezdettől tudott a puccskísérlet tervéről. A lázadás vezetőjét, Monmouth hercegét lefejezték, majd módszeresen elkezdték kivégezni a résztvevőket. Háromszázhusz halálos ítéletet hajtottak végre. Defoe szerencsés volt: kegyelmet kapott.

Aztán megint nagyot fordult vele a történelem. 1688-ban egy újabb, ezúttal sikeres puccs történt. A „dicsőséges forradalom” néven ismert hatalomátvétel során II. Jakab királyt egyszerűen elkergették, a németalföldi Orániai Vilmost és feleségét, a Stuart-házból származó Máriát pedig társuralkodókká koronázták Angliában. Defoe megint hamar az események sűrűjébe került. Az új kormány hírszerzője lett, számos megbízatást teljesített, miközben bejárta a Brit-szigeteket és Európát. Könnyen lehet, hogy nem is nagyon utasíthatta volna vissza ezeket a megbízásokat, mivel több ponton is zsarolható volt.

A presbiteriánusokat és más vallási „elhajlókat” nem nézték jó szemmel Angliában, akárki is volt a király. 1702-ben Vilmos király meghalt, örököse a sógornője, Stuart Anna lett, aki azonnal el is kezdte a leszámolást sok veszélyesnek tekintett politikai és vallási csoporttal, az úgynevezett nonkonformistákkal. Defoe megint csak a koronának tett szolgálatok árán menekülhetett meg a komolyabb bajtól. Ráadásul állandóan eladósodott, rendszeresen feljelentették, folytak ellene a bírósági eljárások. Az adósok börtönét is nemegyszer megjárta.

KÖZEL KÉTSZÁZ ÍRÓI ÁLNÉV

Az sem segített a helyzetén, hogy harcos ellenzéki hangnemet ütött meg, ahol csak tudott. Szinte megszállottan gyártotta az újságcikkeket, könyveket, pamfleteket, a legtöbbjüket – naiv módon – nem a saját neve alatt. Egy későbbi összesítés szerint százkilencvennyolc írói álnévet használt élete során. A mélypontot az az eset jelentette, amikor 1703-ban egy politikai röpirata miatt pénzbüntetésre ítélték, és három napot kellett a kalodában töltenie. Addigra azonban már igen népszerű írónak számított: egy városi legenda szerint a kalodába szorított Defoe-t nem rothadt gyümölcscsel és záptojással dobálták meg a járókelők, hanem virággal, majd ittak a tisztelőre a legközelebbi kocsmában.

Ezek után – mivel a bírságot természetesen nem tudta kifizetni – börtönbe zárták, ahonnan megint csak egy hírszerzői megbízatás árán engedték szabadon. Ez viszont már nagypolitika volt a javából. Az Angliát Skóciával egyesítő politikai törekvések jegyében Defoe megindította a „The Review” című folyóiratát, amelynek egyetlen célja ennek a nagyszabású manővernek a támogatása volt. El is utazott Edinburgh-be, ahol a szó legszorosabb értelmében vett titkosügynökként, kémként szolgálta a formálódó Nagy-Britannia létrehozását. Közismert presbiteriánus lázadóként könnyen elhitette az egyesítés ellen berzenkedő skótokkal, hogy hiteles személyiség. Beügyeskedte magát a Skóciai Egyház közgyűlésébe, sőt, a skót parlamentbe is, ahol ravasz tárgyalástechnikával egyengette az egyesítés útját. Ugyanaz a parlament, amelyik néhány évvel korábban még büszkén kiállt az ország függetlensége mellett, 1707-re – az ő hathatós közreműködésének is köszönhetően – beadta a derekát, és Skócia megszűnt mint önálló politikai egység.

SIKERES ÍRÓI ÉLETMŰ

Az írást eközben egy pillanatra sem hagyta abba. Művei között szerepelnek a világ első szociológiai, pszichológiai és kereskedelmi elemzései, majd 1719-től megírta azokat a híres regényeket, amelyekkel ennek a műfajnak az úttörői közé került. Sikerük és időállóságuk miatt Defoe a mai napig a valaha élt írók legsikeresebbjei között van.

Pontosan háromszáz éve jelent meg a „Robinson Crusoe”, amely olyan földcsuszamlásszerű sikert aratott, hogy azóta is csak egyetlen egy művet fordítottak le nála több nyelvre: a Bibliát.

Egészen más felfogású „A londoni pestis”. Ebben nagybátyja feljegyzéseire és korabeli dokumentumokra, temetési jegyzékekre alapozva dokumentarista leírást ad a gyerekkorában lezajlott pusztító járványról, ezzel megteremtí a mai oknyomozó újságírás alapjait.

Defoe soha nem félt kényes témákhoz nyúlni. Mai szemmel nézve is modern felfogású könyv a „Moll Flanders”, amelyik egy gátlástalanul törtető, mindenkit kihasználó prostituált élettörténetét dolgozza föl. A főhős lop, csal, hazudik és elkövet minden gonosztettet, amelyekről a kor felfogása szerint még beszélni sem illet. Bigámia, házasságtörés, vérfertőzés is szerepel a bűnlajstromán, ám az olvasó mégsem tudja gyűlölni őt.

Ötvenes éveiben, tapasztalt veteránként írta meg ezeket műveit, de az élet és saját meg gondolatlansága eközben sem kímélte őt. Állandóan adósságokkal küzdött, egy idő után ezek olyan összegre rúgtak, hogy eleve lehetetlen lett volna visszafizetni. Az idősödő Defoe-nak gyakran szó szerint menekülnie kellett a hitelezői elől.

1731-ben agyvérzést kapott és meghalt. Felesége, Mary – akivel kezdetben talán csak érdeklődésből volt a házasságuk, de végül majdnem ötven évet töltöttek együtt és nyolc gyerekük született – a következő évben követte férjét. ♦

hirdetés

KÉRJÜK, TÁMOGASSA ALAPÍTVÁNYUNKAT ADÓJA 1%-ÁVAL!

SZENT
István
RÁDIÓ

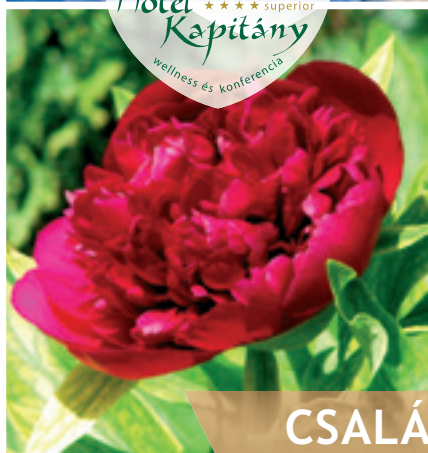
A kedvezményezett adószáma:
18578726-2-10

A kedvezményezett neve:
Magyar Katolikus Rádió Alapítvány

Eger 91,8 - Miskolc 95,1 - Encs 95,4 - Gyöngyös 102,2 - Hatvan 94,0 - Sátoraljaújhely 90,6 - Tokaj 101,8 - Törökszentmiklós 96,4

Nálunk minden nap új élmény Vár!

CSALÁDI WELLNESS PIHENÉS SÜMEGEN - HA EGY KICSIT MÁSRA, TÖBBRE VÁGYSZ...!

Ha egy kicsit többre vágysz egy átlagos wellness szállodánál, érdekel a történelem, szeretsz kirándulni, foglalkoztatnak a középkori hagyományok és ezt szeretnéd összekötni a feltöltődéssel, mi több, van néhány eleven gyerkőcöd is... akkor van egy tuti tippünk. Sümegen a Vár lábánál vár Téged és családod a Hotel Kapitány★★★★superior Wellness, egy Történelmi Élménypark közepén! Lovagi torna bemutatók, mongol lovaskaszadőr show, interaktív múzeumok és kiállítások a Várban, fenséges középkori lakomák, magyaros Váracsárda garantálja a felejthetetlen kikapcsolódást!

Püünkösdkor akár 69 900 Ft/fő/3 éjtől!

Kérje személyre szabott ajánlatunkat!
Foglaljon direktben a szállodánál és éljen az előfoglalási akciókkal, családi kedvezményekkel!

Hotel Kapitány★★★★superior Wellness

8330 Sümeg, Tóth Tivadar u. 19. • Tel./Fax: +36 87 550 166 • +36 87 550 167

E-mail: sales@hotelkapitany.hu • foglalas@hotelkapitany.hu • www.hotelkapitany.hu

SZABÓ T. ANNA:

BACH D-MOLL KETTŐSVERSENYÉNEK HALLGATÁSA KÖZBEN

◆ A rend. Sodródó felhők rendje, lomboké, hajló füveké szélben, fergeteg szirmok hullása, kavargása, nádak sziszegése, zöld bambuszok surlása-suttogása, sárga por körforgása az úton, zivatar robbanásának rendje, ragyogó tócsák nyoma a sárban, felfelé köröző varjak, fecskevillanás cikcakkos rendje, fraktál-ágakon levelek fényes erezete, lepkék hímpora, kígyók pikkelye, halak egyszerre-fordulása, éhes seregélyek zurrogó rendje, tücsökcirpelés széneszagú és csillagillatú sokhangúsága, tengeremelő holdmágnes rendje, szél lélegzete, hullámrobajlás hangja a sötétben, vér zúgása a fülben, üveghangcsengők borzongatása bőrön és gerincen, fűhegy csiklandozása, zuhanó fenyőfa döndülése, vad szívverés – halál után a lélek könnyűsége, ahogy visszanez, lát földet és felhőt, szíromvihart és fényes pocsolyát, mindent egyszerre tud, test nélkül érez, forog és mégse szédül, úgy suhan hogy nincstelenségében lenni se vágyik, hisz ami volt az lesz is. Ez a rend.

Kép: Unsplash / Alime de Nadai

LACKFI JÁNOS

KEGYETLEN KARDVIRÁGOK

Rendnek kell lennie. De tényleg, minek hoz a vén maestro ilyen hátulgombolós kicsajszi szólistának? Képes lenyilatkozni, hogy a legígéretesebb fiatal. Nagyon jól emlékszem, amikor ezt rólam mondta, belepírtam a tévé előtt, édesanyám beletúrt a hajamba, látod, fiacskám, mindig mondtam neked, megérte a sok véres verejtéket! Azóta kibéreltem ezt a jelzőt, én vagyok a legígéretesebb, és pont. Mire célozhatott a vén szenilis? Hogy többé nem vagyok fiatal? Egy sikeres harmincas pasas a legjobb parti... Ősz hajszálaknak híre-hamva sincs. És amikor az öregnél rákérdeztem, miért pont ezt az ovis lánykát, megpofozgatta az arcomat, mintha én lennék ovis, és azt felelte, kicsi fiam, csak nem akartad a kettősversenyt is egyedül elhúzni? Amúgy jó bőr a csaj, ígéretesen domborodik az estélyi ruha. Van valami keménység benne, tudom is én, mintha madzagon rángatnák, mintha a Diótörőt táncolná. Mondjuk belépni, azt tud a mocskok, mint a svájci óra... És van egy tónusa is, huh, hogy az anyja ne sirassa! Vajon őt is egyedül nevelte fel az anyja?

Mindjárt elrontom, mindjárt melléfogok, a kezemből mintha a Niagara zuhogna, úgy izzadnak az ujjaim, korcsolyázni fogok a húrokon, de tényleg, tiszta szégyen. Apám megmondta, ha most elrontod, kislányom, kitagadlak, nem állok veled szóba többet, kemény legyél, mint a gyémánt, az én kőkemény kislányom. Hozzátette, hogy anyám, ha élne, büszke lenne rám, el ne baltázzam, ne merjem tönkretenni, amit annyi éven át építettünk türelmesen. Apa ott ül a páholyban, babonából most is a függöny mögé bújt, csak félszemmel sandít ki mögüle, de az a fél szem izzik, éget. Sose gondoltam, hogy itt állhatok egyszer emellett a pasi mellett, és közösen építhetünk bambusznádakból katedrálist, nem olyan ez a Bach, ugye, apa, hogy olyan? Komolyan mondom, elájulok, minden mozdulatát betéve tudom, posztereivel tele a szobám, párat még alá is írt nekem, biztos nem ismeri fel azt a pici lányt bennem, ezer ilyen csibének firkanthattott alá fényképeket. Ma éjjel azt álmodtam, hogy

mint egy Austen-filmben, redingotot visel, és karjában visz fel a bércre, majd egyszeriben megnyílik a pokolkürtő, gonosz fekete keselyűk csapnak fel belőle, láva szikrázik, ő meg kacagva lehajít engem a mélységbe. Micsoda szempillája van, megőrülök, minek egy fiúnak ilyen szempilla, mondják a hülye csajszi, de én nem, olyan lágy lesz tőle a szögletes arc, bárcsak a pilláival simítaná meg az arcomat, bele is hálnék.

Őrület, amit ezek művelnek itt ketten. A két kis virágszálam. Kegyetlen kardvirágok. Magukban forgatják a késeket, csak úgy izzik a levegő. Megint dagad a bokám, igaza van az asszonynak, ennyi idősen odahaza kéne pipázgatnom a karosszékben, és élni az EMI jogdíjaiból. De nem tudom megállni, úgy vagyok vele, mint kiskölkök a tábla csokival, amíg van belőle, újra és újra odalopózom a szekrényhez. Meg hát ezt a két majmot összehozni, olyan volt, mint egy Tesla-kísérlet. Biztosra vettem, hogy villámok fognak csapdosni. A fiú a dicsőségét érzi veszélyben, a lányka összepisili magát a megtiszteltetéstől. Ha tudnák, mit gondol a másik, elejtenék a hegedűt mind a ketten. Fogalmam sincs, jó ötlet volt-e. Ha féltesz valakit az élettől, megpróbálsz-e hozzákötözni valaki máshoz, akit éppúgy féltesz? Talán a fickó sebezhetősége gyógyul, ha valaki úgy bálványozza, mint ez a kislány. A kicsikében van elég szenvedély, hogy végigkísérje útján ezt a szeniális paprikajancsit. Csak sajnós ő is szeniális. Hogy a fenében fér meg két ilyen tűzijátékos egy csárdában? Egyik tehetségesebb, mint a másik. Kegyetlen együttállás. A legjobb és a legrosszabb egyaránt kiszülhet belőle. Ja, és akkor magányos terrorista anyukát és magányos terrorista apukát még bele se számoltuk. Őket is össze kéne boronálni, de amekkora küzdőharcosokká képezték magukat, ledarálnák egymást, az fix. És keresztbe kasul járkálnának a fiatalok nászi szobájában, mint eleven kísértetek. Mi van, ha össze sem jönnek? Kerítőnek lenni nehéz szakma. Hajoljatok meg szépen, bogárkaim. Úgy, kézen fogva! ♦

SZÖVEG –
OSZTOVITS ÁGNES

CSODÁK PEDIG VANNAK

A könyvbarátok jól tudják, hogy az áprilisi Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál nyitja a nagy olvasási (és vásárlási) szezont. A kiadók ekkor térnek magukhoz a téli álomból és dobják piacra legjobb köteteiket. A fesztivál színes forgatagában, ha figyelmesen követjük a programot, világsztárokkal találkozunk. Idén elsősorban a norvég *Karl Ove Knausgardra* kellett figyelniünk, joggal kapta a Budapest Nagydíjat. Legközelebb az ő hatalmas életrajzi regényfolyamával foglalkozunk, de a *Harc* sorozat negyedik kötetére várva is találtunk figyelemre méltó könyveket.

CSENDER LEVENTE „A KÜLÖNLEGES MEDITITTIMÓ KALANDJAI”

című mesekönyvének főszereplője egy autista kisfiú, egy trónörökös, akiről kiderül, hogy képtelen a bajvívásra, nem tudja megülni a lovat, de még a feléje guruló labdát sem találja el. Mi lehet egy ilyen trónörökösből? Aki közvetlen környezetében találkozott már autista kisgye-

rekkel, és felmérte, micsoda aggályos türelmet, mennyi szeretetet követel a szülőktől a kis csodabogár nevelése, az pontosan tudja, hogy itt aztán csodára van szükség.

A JÓZSEF ATTILA-DÍJAS ERDÉLYI SZÜLETÉSŰ ÍRÓ SAJÁT KISFIA BUKDÁCSOLÁSÁT MONDJA EL MAI ELEMekkel FELDÚSÍTOTT TÜNDERMESÉBE ÁGVAZVA.

Persze nemcsak a gyerek, hanem a környezete is buk-dácsol, míg meg nem érti: meg kell tanulnia azt a világot, amelyet a kicsi magának teremt.

Csenger Levente író és felesége, Szalontai Enikő, aki a kötet rajzait készítette, megtanulták a kis Meditittimo által feladott leckét, s mint hírlík, a fiúcskát már a tágabb környezete is elfogadja.

(*Magyar Napló Kiadó, 2019., 2990 Ft*)

GRECSÓ KRISZTIÁN „VERA”

című regénye február végén jelent meg, s egy hét múlva már az eladási listák élén állt. Nem véletlenül, hiszen a költőként indult, novellistaként befutott szerző már három regénnyel is bizonyította, hogy remekül tud mesélni a jelenről és a közelmúltról, eleven szereplőket teremt, akikkel az olvasó naponta találkozhat.

A „Vera” elkészültét aggódó figyelemmel vártuk a szerző súlyos betegsége miatt. Grecsó Krisztián, hála Isten, felépült, a regény megjelent, azaz itt a happy end. Még akkor is örülni kell ennek a könyvnek, ha hibáit is észrevesszük, ha nem tudjuk eldönteni, hogy kinek is íródott: a tíz évüket épp csak átlépő kiskamaszoknak vagy a Kádár-korszakban csetlő-botló szüleiknek.

A könyv élén két mottó áll, az első *Szabó Magda Abigéléből*, a második *Molnár Ferenc A Pál utcai fiúk* című remekművéből való (Grecsó írta a Vígszínházban nagy sikerrel futó musical szövegkönyvét), s mindkettő arra utal, hogy milyen nehéz kilépni a gyermekkorból. Verának sokszorosan nehéz, hiszen tizenegy évesen tudja meg, hogy szülei örökbe fogadták, hogy apját jóságos nevelőszülők mentették meg, amikor a család felnőtteit elhurcolták a származásuk miatt. Azzal is szembesülnie kell, hogy legjobb barátnöje és vetélytársa, Sári – akinek apja magas rangú funkcionárius, s mellesleg együtt nevelkedett az ő papájával, aki bezzeg nem vitte semmire – ugyanabba a lengyel fiúba, Józsefbe szerelmes, mint ő. Sári színésznő anyja szerelmi viszonyt folytat a lengyel fiú apjával, aminek véletlenül Vera és József is tanúja lesz. Sári papája gyanút fog, s intézkedik, hogy a lengyelt azonnal távolítsák el a városból.

NEM VÉLETLENÜL LÁTJA AZ OLVASÓ KISSÉ ZAVAROSNAK, ZSÚFOLTNAK AZ ELŐBB FELVÁZOLT TÖRTÉNETET, PEDIG A FORDULATOKNAK ALIG A NEGYEDÉT ÉRINTETTÜK.

Grecsó Krisztián több regényre való anyagot zsúfolt össze, s annyi titkot, amivel egy érett felnőtt sem tudna megbirkózni, nemhogy egy tizenegy éves kislány. A „Vera” minden motívuma érdekes, így a könyv egésze is fölöttébb olvasmányos, mégis úgy érezzük, kevesebb több lett volna.

Szabó Magda férje, *Szobotka Tibor* író-irodalomtörténész lesújtó véleményével volt az Abigélről, a regény mégis – hála elsősorban *Zsurzs Éva* pompás tévéfilmjének – óriási karriert futott be, s ma már írói hibáit erénynek látjuk. Lehet, hogy hasonló sors vár a Verára is?

(*Magvető Könyvkiadó, 2019., 3699 Ft*)

Az irodalomoktatáson már csak a csoda segíthet, véli több szakértő is az utóbbi két évtized lesújtó statisztikáit látva. Miként kellene a „magyart” a diákok által legfelelősebbnek vélt tantárgyi kategóriából kimozdítani?

NÉNYEI PÁL „AZ IRODALOM VISSZAVÁG”

című rendhagyó tankönyvsorozata a remélt csoda egyik fontos eleme lehet. Nemrég megérkeztünk a harmadik kötethez, amely „A hit fényétől az ész világosságáig” alcímet viseli, s a középkortól vezet el a felvilágosodásig. Már az első kötetről is megírták a kritikusok, hogy a diákok nyelvéhez, a kamaszok lelkivilágához

jól igazodó, így a forgalomban lévő tankönyvektől merőben különböző művet kaptunk kézhez. Ez is nagyon fontos, de ennél jóval fontosabb Nényei irodalomszemlélete.

FOLYTON HANGSÚLVOZZA ÉS BIZONYÍTJA, A JÓ MŰVEK ÉLNI TANÍTANAK, SEGÍTENEK MEGISMERNI ÖNMAGUNKAT, KÖRNYEZETÜNKET, A VILÁGOT.

Támaszt nyújtanak nemcsak a nagy sorskérdések megítélésében, hanem sokszor a mindennapokban is. Az író-tanár Nényei két diákot hív segítségül: a lexikonbújó jó- és az örökké vitatkozó rosszstanulót. Mindkettőt észhez kell téríteni. Persze az eminens a nehezebb dió. Közben pedig áttekintik a tananyagot, a magyar és világirodalmat (olykor vitatható kiemelésekkel), megismerkednek műfaji, verstani, filozófiai kérdésekkel – rendkívül szórakoztatóan.

A nemrég megjelent harmadik kötet, bár külsőre ijestően vastag (580 oldal) – az író Nényei olykor háttérbe szorítja a tanár Nényeit –, még a sok éve pályán lévő tanároknak is rengeteg újdonsággal szolgál. Kevesen beszéltek és beszélnek ilyen bölcsen a középkorról, a reneszánszról, a manierizmusról, mint „Az irodalom visszavág” tanára. Nem kell és nem is lehet minden részletkérdésben egyetérteni vele, de a folyamatok áttekintése és értelmezése példamutató. Ami pedig a tudatosan provokatív nyelvhasználatot illeti: nem kell mindenben követni, de azt el kell fogadnunk, hogy muszáj megújítani az irodalomkönyvek nyelvét, hogy a csodákat közvetíteni tudjuk. S persze nem árt egy olyan remek illusztrátor, mint Baranyai (b) András.

(*Tilos az Á Kiadó, 2018., 4490 Ft*) ◆

APRÓ (FILM)MESÉK

Akadtt olyan kritika, amely „az év magyar mozijának” nevezte az „Apró mesék” című filmet, és ha „legek” osztogatásába nem is szívesen bocsátkozom, abban biztos vagyok: *Köbli Norbert* és *Szász Attila* együttműködéséből ismét remek alkotás született.

- ◆ A történet a II. világháború után veszi kezdetét: a frontot is megjárt Hankó Balázs (Szabó Kimmel Tamás) apróhirdetésekre jelentkezve pénzért, ételért reményt osztogat. A „Ki tud róla?” felhívásokat közzé tevő anyák, feleségek elszoruló szívvel, de büszkén hallgatják a hőssé vált szerettükről szóló mesét, aki egy árva csecsemővel a karján tűnt el az ukrán hóesésben. Hankó a mítoszból Budapesten egy darabig úgy él, mint Marci Hevesen. Végül kalandok során egy erdei lakban találja magát, ahol *Bérces Judit* (Kerekes Vica) magányosan él Virgil (Tóth Bercel) nevű fiával. Ellentétben Hankó korábbi klienseivel, az asszony nem várja haza durva és erőszakos férjét, nem úgy Virgil, aki évek óta nem látott apjáról csak szép emlékeket őriz. *Bérces Vilmos* (Molnár Levente) természetesen annak rendje és módja szerint „váratlanul” megérkezik, és meglepő szelídséggel nyugtázza Hankó jelenlétét. „Megváltoztam” – bizonygatja az elkeseredését palástolni alig képes Juditnak, s a drámai fordulatok sora ezzel még épphogy csak elkezdődött...

Bár felismerhetők bizonyos klisék, előképek, a történet végig érdekes, fordulatos marad. Jó a tempója, a feszültségteremtésnek sincs híján, akár oly módon, hogy homályban hagy néhány fontos és izgalmas részletet.

Köbli Norbertnek olyan remek történelmi filmeket köszönhetünk, mint „A vizsga”, „A berni követ” vagy az „Örök tél”. A forgatókönyvíró az alkotás folyamatáról kérdeztem:

– Rengeteg filmötlet van a fejemben; akármerre nézek, arról egy film jut eszembe. Ezek a filmötletek más-más fázisban vannak. Némelyikből csak egy gondolat, egy hangulat van meg, a másiból már színopszist, treatmentet írtam, és végül van, amelyikből már a forgatókönyv első változata is kész. Végso soron abból az ötletből lesz forgatókönyv, ami nem hagy nyugodni, újra és újra visszatér a fejembe, helyet követel magának a nap alatt, meg akar születni, és ehhez engem választ médiumnak. Az az ambícióm, hogy évről évre jobb forgatókönyveket írjak.

MINDEN FORGATÓKÖNYVNEK ÚGY ÁLLOK NEKI, HOGY EZ LESZ ÉLETEM FŐMŰVE. MÁSHOGY NEM IS SZABAD.

Jelenetek az Apró mesék című filmből

Amikor írtam, akkor épp az „Apró mesék” volt a kedvencem. Azt éreztem, ez az eddigi legfordulatosabb, legkímunkáltabb, legképszerűbb munkám. Aztán ki tudja. Majd az idő eldönti.

– Számos sikeres történelmi filmen van túl, de nem szeretne beskatulyázódni a kategóriába. Van olyan korszak, amibe még szívesen helyezne történetet? Vagy olyan, amibe semmiképpen?

– Egyetlen történelmi korra sem mondom azt, hogy nem érdekel, vagy hogy arról sose írnék filmet. Ezzel együtt tény, hogy a XX. század érdekel a legjobban. Van első világháborús vagy Trianonnal kapcsolatos filmtervem több is; szívesen írnék filmet a Bethlen-korszakról. Belevágnám a fejszémeket akár egy Rákosiról, akár egy Kádárról szóló életrajzi filmbe. Van mondandóm a rendszerváltásról is.

– Forgatókönyvei vérprofi szakmai tudásról tesznek biznyságot, de a valódi alkotáshoz az intuíciónak is terepet kell hagyni. Önben hogyan működik ez a két-féle tudás?

– A latinban az „ars” szó egyszerre jelent mesterséget és művészetet. A forgatókönyvírás is egyszerre mesterség és művészet. Van egy tanult, tudatos része, és ha jól

csináljuk, van egy ösztönös, zsigeri része. Amikor írok, ez a kettő nem válik szét, és nem is kell hogy szétváljon: maradjon meg az alkotás egésze ösztönösnek.

A TANULT DOLGOKAT ADDIG-ADDIG KELL GYAKOROLNI, AMÍG ÖSZTÖNNÉ NEM VÁLNAK BENNÜNK.

– Nem először dolgoztak együtt Szász Attila rendezővel. Hogy működött most az együttes munka?

– Az Apró mesékben is sok ötlete volt Attilának, és sokat fel is használtunk aztán a végleges forgatókönyvben. Mostanra az a munkamegosztás alakult ki köztünk, hogy én előjövök a filmtervvel, megállapodunk, hogy ez mindkettőnknek annyira tetszik, hogy megéri rajta dolgoznunk a következő néhány évben. Aztán megírom a forgatókönyv első változatát. Ezt Attila elolvassa, véleményezi. Ezt követően töviről-hegyire átbeszéljük a filmet, és ez alapján írom meg a második változatot. Végül még gyártási szemmel is átírjuk a könyvet, hogy mire mennyi pénzünk van, mik a lehetőségek.

Jelenetek az Apró mesék című filmből

A forgatás másik oldaláról a Bérces Virgilt megformáló **Tóth Bertel** mesél. Bár ez volt Bertel első filmes szerepe, a fiatalember már nem kezdő. Korábban az Operettszínházban olyan darabokban játszott, mint „Az Isten pénze”, „Marie Antoinette”, „Csínom Palkó”, illetve a „Virágot Algernonnak”. A színész kollégák emlegették, hogy milyen közvetlen, nyitott, és erről személyesen is meggyőződhettem. Bertel lelkesen és szívesen beszél a forgatás részleteiről, ahol kétségtelen hitelességgel alakította a csendes, visszafogott, ám férfias helytállásra is kész Virgilt.

– Melyik volt a kedvenc jeleneted?

– Az egyik, amikor elájulok, mert ez először nagyon nem ment, csak eldőlt, mint egy darab fa. Aztán a kaszkadőrök adtak néhány gyakorlati tanácsot.

AZT SE TUDTAM, VESZI-E A KAMERA, AZTÁN MÁR CSAK A KÉSZ FILMBEN LÁTTAM, ÉS ELÉGEDETT VOLTAM, SZERINTEM JÓL AJÚLOK EL.

A másik kedvencem, amikor Tamást (Szabó Kimmel Tamás – a szerk.) épp udvariasan kitessekelné az egyik áldozata (Bakos Éva – a szerk.), de ő erre kér még egy tojást. Nagyon tetszett, milyen arcot vág erre a színésznek!

– Mennyire keltette fel az érdeklődésedet a film a kor iránt, amiben játszódik? Volt olyasmi, amit most tanultál meg erről az időszokról?

– A mi családukban ez korábban is téma volt, mivel egyik rokonunk hat évet töltött orosz hadifogságban, utána meg hármat az ÁVO börtönében. Erről sokat beszélgettünk korábban is, tehát nem volt számomra semmi lényeges újdonság.

– Mik a terveid, fogunk látni színházban, filmen a közeli vagy távoli jövőben?

– Még csak 13 éves vagyok, nem tudom, felnőttként mivel fogok foglalkozni. Ezt a munkát nagyon szerettem, és szívesen csinálnék hasonlót. Most van is valami készülőben, de erről még nem beszélhetek.

Bercel édesanyját, **Tóth Balázné Prevoz Tündét** arról kérdeztem, szülőként hogy viselte a film keményebb jeleneteit, például amikor Bercel szeme láttára durvul el a helyzet filmbeli szülei közt.

– Azt a részt nem is láttam, mert a házban vették fel, ahol a stáb épphogy elfért. Bercelt egyébként egy pszichológus szakember is segítette, pontosabban kontrollálta, nem keveri-e össze a játékot a valósággal, mert abban a jelenetben igazi pofon csattan.

A FIUNK NAGYON STABILNAK BIZONYULT, DE BIZTONSÁGOT ADOTT A PSZICHOLÓGUS JELENLÉTE.

Számomra az volt igazán nehéz, amikor a szeptember végi hidegben elkezdett ömleni az esőgépből a hideg víz a gyerekekre. Az első pillanatban fel is ordítottak mindkettőnk Szabó Kimmel Tamással, én pedig elsírtam magam. Persze, az egészségük nem volt veszélyben, mert amint leforgattak egy részt, mentek a melegedősátorba. Volt egy másik vizes rész is, amikor a csónak alatt kellett feküdniük hosszan az esőben Kerekes Vicával. Ezután ahogy voltak, ruhástól, cipőstől be kellett ülniük egy jó meleg jakuzsiba, és addig nem is jöhettek ki, amíg át nem melegedtek. Aztán újra ki-be, amíg fel nem vették a teljes aznapi részt.

– **Nagycsalád vagytok, Bercelnek még két testvére van. A színészi feladatok hogyan illeszkednek a család életébe?**

– Nem volt egyszerű meghúzni a mostanra kialakult határokat. Nagyon fontos számunkra, hogy Bercelt ne terheljük túl, ne csak felnőttek közt mozogjon, megmaradjon a gyerekkora, a kortárs kapcsolatai. Több színházi évad után úgy döntöttünk, nem ragadunk meg minden szembejövő lehetőséget, és a fiunk csak olyan színdarabot vagy filmet vállal, amelynek szellemisége nem áll szöges ellentétben a család keresztény értékrendjével. Sokszor ez nem is olyan egyszerű, mert amikor még tárgyalási fázisban vagyunk, nem kaphatunk meg minden információt egy készülőben lévő filmről, és ebből voltak már kellemetlenségeink.

Nagyon hálásak vagyunk viszont, amiért az „Apró mesék” forgatásán megismerhettük Kerekes Vicát, Molnár Leventét és Szász Attilát. Velük azóta is kapcsolatban állunk, és gyakran ők segítenek eligazodni a lehetőségek közt. ♦

Itt az első Képmáska-könyv!

Pifkó Célia: Szörnyek a szobádban

Kádár Annamária

pszichológus ajánlásával

Orosz Annabella illusztrációival

Rendelje meg most

20% kedvezménnyel

a kepmas.hu/mesekonyv oldalon!

2990 Ft helyett 2390 Ft*

*Postai küldésnél csomagolási és postaköltséget számolunk fel. Érdeklődni az előfizetes@kepmas.hu e-mail-címen lehet.

MÁJUSI KIMENŐ

ZÉRÓ TOLERANCIA

Felnőtt korunkra kiveszik belőlünk a játszó ember? Dehogy, hiszen alig várjuk, hogy építhessünk vagy lovagosdít játszhassunk a gyerekekkel (persze, csak az ő kedvükért).

Néha irigykedve figyeljük a színházban és a filmen játszókat, elképzeljük, milyen izgalmas lehet néhány óra erejéig másnak lenni. Akit izgat, milyen lehet nemcsak nézni, hanem egy kicsit belülről is megélni egy fiktív történetet, a Kerekasztal Színház „Zéró tolerancia” című részvételi színházi előadásán lehetőséget kap rá, hogy alakítója legyen az eseményeknek.

Marczibányi Téri Művelődési Központ, 2019. május 4.

KÜRTŐSKALÁCS VIGALOM

Az Állatkert új játszóparkjában várja a családokat a Vitéz Kürtős csapata. Az édes lakoma után a gyerkőcök a Hetedhét Palotában látogathatják meg a népszerű magyar mesehősöket, majd süniket, madarakat csodálhatnak, illetve az állatsimogató kiskecskét. Lesz mesemondás, arcfestés, és egy óriási malomjátékot is kipróbálhatnak a kicsik.

Budapest, Holnemvolt Vár, 2019. május 10–12.

ÖRVÉNYESHEGY PIKNIK

Az erdőszéli színpadokon idén is összeművészeti program várja a színház, az irodalom és a könnyűzene rajongóit. Fellép a soul népszerű olasz képviselője, Mario Biondi, őt követi Lovasi András, a Kaláka, a Bagossy Brothers Company, Varró Dániel, Malek Andrea és Pindroch Csaba. A gyerekeket népi játékok szórakoztatják.

Zalacsány, 2019. május 24–26.

Valódi tét, valódi izgalmakkal

Kincsem+ **tuti**

Kincsem+ **tuti**

Kincsem+ **tuti**

Fogadj a Kincsem+ tuti futamaira és nemcsak milliókat nyerhetsz, de valódi izgalmakat élhetsz át mindennap!

SZERENCSEJÁTÉK ZRT.

LOVI
LOVASNYITÓSÁG

Részletek a lottózókban és a www.szerencsejatek.hu oldalon.

18

SZÖVEG –
DÉR KATALIN klasszika-filológus

SOROZAT –
BIBLIA ÉS IRODALOM

EGYENES LABIRINTUS

Milyen lesz az a visszaröpülés,
amiről csak hasonlatok beszélnek,
olyanfélék, hogy oltár, szentély,
kézfogás, visszatérés, ölelés,
fűben, fák alatt megterített asztal,
hol nincs első és nincs utolsó vendég,
végül is milyen lesz, milyen lesz
e nyitott szárnyú emelkedő zuhanás,
visszahullás a fókusz lángoló
közös fészkébe? – nem tudom,
és mégis, hogyha valamit tudok,
hát ezt tudom, e forró folyosót,
e nyílegyenes labirintust, melyben
mind tömöttebb és mind tömöttebb
és egyre szabadabb a tény, hogy röpülünk.

Pilinszky János: Egyenes labirintus

◆ Túlvilág, másvilág, örök-élet, mennyország – megnevezni sem tudjuk pontosan azt a valóságot, amelyről Pilinszky 1971-ben, a Szálkák című kötetben megjelent költeménye szól. E valóságot még a Biblia is csak képekben, hasonlatokban képes érzékeltetni. A vers szerint olyan hasonlatokban, mint az oltár, ahol az emberért bemutatott áldozat folyik szakadatlanul; mint a szentély, az a „hely”, ahol Isten lakozik; mint kézfogásban, ölelésben megnyilatkozó tiszta szeretet; mint az örök lakoma, ahol folyamatosan, mégis csömör nélkül töltekezünk az Isten jóságának, szépségének élményével. Végül is milyen lesz, milyen lesz? – teszi fel a hangsúlyos, kétszer ismételt kérdést a költő, s végül olyan belső ellentétet hordozó kifejezésekkel, oxymoronokkal próbálja körültagogatni ezt a titokzatos valóságot, mint az emelkedő zuhanás vagy a címadó egyenes, sőt fokozva, nyílegyenes labirintus képe. Micsoda és milyen ez a túl-világ? Csak azt tudni róla, hogy valóban túl van mindenben, amit jelen világunkban érzékelhetünk vagy elgondolhatunk. És más-világ: benne élni semmiképpen nem jelenti a földi élet egyszerű folytatását, illet nem is szeretnénk. Nem beteljesületlen vágyaink csodás beteljesedése a túlvilág, nem is valami tökéletes igazságszolgáltatás színpada, ahol a gonoszokat, úgymond, megbünteti az igazságos és leghatalmasabb Bíró. Nem, mert a mennyei világban már nem lesz semmi értelme a jó és a rossz, a büntetés és a jutalom hagyományos, kegyes fogalmainak, hiszen addigra már az emberiség túl lesz az igazságtétel fázisán.

Joachim Patinir (1480 körül–1524): Átkelés a folyón. Olaj, fa, 64×103 cm, 1516 körül

Ennyi hiány, ennyi negatívum után mégiscsak feldereng valami, amit a költő tud: azt tudja, hogy a mennyország nem statikus valóság, hanem esemény lesz, röptetés, a tökéletes szabadság valósága. Igen, mert az ember számára a mennyország is, a pokol is térélmény lesz, ahogy Pilinszky pár évvel később, a „Terek” című költeményben vallja:

„A pokol térélmény. A mennyország is.
Kétféle tér. A mennyország szabad,
a másikra lefele látunk,
mint egy alagsori szobába...”

Ha a mennyország a szabadság közege, akkor a pokol meg minden szabadság hiányáé, az egyénre szabott kényszeré:

„Ott az történik, ami épp nekem
kibírhatatlan...” ♦

SZÖVEG –
NAGY VILLŐ

SÓHAJTÁS KÁNYÁDI SÁNDORÉRT

Mit ad hozzá és mit vesz el egy szövegtől az illusztráció? Szem és fül vitája egykor a teológia érdekkörébe tartozott, mára sok csatornán, párhuzamosan árasztanak el a képernyők hang- és látványélménnyel. Bár nem vagyok a fantáziagyilkoló, agyonillusztrált mesekönyvek híve, az irodalmi művek befogadását alkotó módon segítő képek egészen biztos, hogy hozzátesznek az őket ihlető szövegekhez.

Kép: Kerekes Emőke

◆ Kányádi Sándor, az egyik legismertebb, legszereteb-
tebb kortárs költőnk csaknem egy éve nincsen már
köztünk. Életműve folyamatosan jelen volt és jelen
van mindennapjainkban, útravalót ad „óvodától
egyetemig”, és tovább. Költészete képszerű és közért-
hető, a verssorokon átvilágít a derű, az élet- és termé-
szetszeretet, valamint az erdélyi költő „erőszakmen-
tes megmaradást” sugárzó morális útmutatása.

Kányádi gazdag képi világából szinte magától
értetődő módon következett egy versillusztrációs
kiállítás. A Petőfi Irodalmi Múzeum kamarakiállítá-
sának három termében három alkotó műveit lát-
hatjuk. **Kerekes Emőke**, **Fiala de Gábor** és **Herendi Péter**
három különböző nemzedéket képviselnek, egészen
különböző utakon járnak technikailag és megközelít-
ésben egyaránt.

Herendi Péter a hangzó líra sajátosságából, a képek
folyamatos egymásra zuhogásából kiindulva az inter-
netről levett fotókat vetíti, játszatja egymásba. A felü-
letet megoldozva az analóg technikára emlékeztető,
nosztalgikus hangulatú műveket hoz létre.

Fiala de Gábor hívószava szintén a nosztalgia volt,
de a kiindulás mégis más. Saját erdélyi utazásainak
képeiből válogatva mintha Kányádi nézőpontját
kínálná fel nekünk: a költőt körülvevő környezetet,
a természet magától értetődő szépségét, otthonossá-
gát és árvaságát igyekszik bemutatni.

A harmadik alkotó, Kerekes Emőke munkái
elmélyültségben és személyességben még ennél is
tovább léptek. A kiállításon is olvasható vallomás
szerint képsorozata a Kerekes család '90-es évekbeli
emigrációjának, az elszakíttottság feldolgozásának
eszközévé vált, s ez a szöveg elolvasása nélkül is nyil-
vánvaló. Bár a havas képeket láthatjuk idillikusnak is,
magányosságtól ugyanakkor fázunk és vacogunk.
A hó mint közeg ugyanakkor el is emeli a tárgyat
a környezettől (ahogy a költészet is különleges
beszédmód), s ez a többszólamúság a költemények
mélyebb rétegeihez is közelebb visz.

E kiállítás remélhetőleg nyitány, gondolatébresztő,
előkészület egy nagyobb szabású tárlathoz, amely
a gyermekversek mellett az életmű más régióit is
megcélazza majd.

(A tárlat a Budapest FotóFesztivál kiemelt eseménye,
amely Budapest Főváros Önkormányzata kezdeménye-
zésére jött létre a Fesztivál és a PIM együttműködésében.
Megtekinthető: 2019. augusztus 25-ig) ◆

KÉPMÁS-EST

HELYSZÍN: VÁRKERT BAZÁR, RENDEZVÉNYTEREM

MIT BÍR EL AZ IRODALOM ÉS MIT FOGAD BE AZ IFJÚSÁG?

Hogyan lehet az irodalmat a fiatal generációk számára is
vonzóvá tenni? Kell-e ezért kompromisszumokat hozni
a lexikai tudás rovására? Kinek milyen irodalom való?

Az esthez a **Nézőművészeti Kft.**
Ady/Petőfi című előadása ad inspirációt.

Ady: **Katona László**; Petőfi: **Kovács Krisztián**
Alkotók: **Gyulay Eszter, Scherer Péter,**
Katona László, Kovács Krisztián
Rendező: **Scherer Péter**

A kb. 50 perces színházi előadás után
Szabó Borbála íróval és Nényei Pál íróval és tanárral
beszélget Szám Kati, a Képmás főszerkesztője.

Időpont:

2019.
05.07.
KEDD

19 ÓRA

A RENDEZVÉNYEN VALÓ RÉSZVÉTEL ELŐZETES VAGY
HELYSZÍNI REGISZTRÁCIÓHOZ KÖTÖTT. BELÉPŐ EGY KÉPMÁS
MAGAZIN, AMELY A HELYSZÍNIEN IS MEGVÁSÁROLHATÓ.

TOVÁBBI INFORMÁCIÓ +36/1/3651414
SZERKESZTOSEG@KEPMAS.HU

RENDEZŐ:

KÖZREMŰKÖDŐ:

TÁMOGATÓ:

SZÖVEG –
KŐLNEI LÍVIA

ISTEN NYELVÉT EGY KICSIT MÁR JOBBAN ÉRTJÜK

Az igazságkeresők könyve – így jellemezhetném az *Isten ábécéjét*, Francis S. Collins 2006-ban megjelent könyvét, amelyet végre magyar nyelven is olvashatunk. Collins biokémikus, genetikus, aki a hit és tudomány összeegyeztethetősége mellett érvel, ezzel szembenzésre készíti a materialista tudományhívőket és a hatnapos teremtést valló istenhívőket egyaránt. Az igazságkereső embereknek pedig állásfoglalást segítő érvek sorát adja.

„Collins könyve számos kérdésemre adott választ, amelyek évtizedek óta gyötörtek, ezért gyakorlatilag le se tudtam tenni” – emlékszik vissza Dr. Freund Tamás agykutató a könyvhöz írt előszavában. Tudomány és vallás szembenállása különösen drámai itt, a volt szocialista blokk országaiban, ahol évtizedeken át tudatosan járatta le az ateista ideológiát valló államhatalom

a hívő embereket. Ám nem csupán ateista tudósok tartják összeegyeztethetetlennek a természetes szelekción alapuló evolúciót a bibliai teremtéstörténettel, hanem a keresztény felekezetekben is vannak olyan csoportok, amelyek hitük szerint ugyanezt vallják.

A könyv a világegyetem és a földi élővilág keletkezésének magyarázatait helyezi középpontba – mindvégig közérthetően, élvezetesen, sok szemléletes példával megvilágítva. Collins mérlegre teszi a ma adható négyféle választ, amely egyben négyféle világképet jelent. A materialista

tudományosság (amelyben a tudomány legyőzi a hitet) szemben áll a kreacionizmussal (amelyben a hit legyőzi a tudományt). E két szélsőséges nézet között helyezkedik el az értelmes tervezettség feltételezése (amelyben a tudomány az Isten segítségére szorul); végül a szerző leteszi voksát a számára leghitelesebben alátámasztható *teista evolúció*, vagyis a hittel harmóniában élő tudomány mellett. A könyv függelékében Collins a szűkebb tudományterületét, a humán genetikai kutatásokkal kapcsolatban felmerülő erkölcsi dilemmákat vizsgálja meg közérthetően és lenyűgözően érdekesen.

NEM KERÜL MEG OLYAN KÉRDÉSEKET SEM, HOGY ISTEN SZEMÉLYÉT CSUPÁN A VÁGYBETELJESÍTÉS IGÉNYE HOZTA-E LÉTRE; EGY SZERETŐ ISTEN HOGYAN ENGEDHETI, HOGY EMBEREK SZENVEDJENEK; HOGYAN EGYEZTETHETŐK ÖSSZE A RACIONÁLIS GONDOLKODÁSSAL A CSODÁK.

Közben pedig nem eléggé ismert tényekre is felhívja a figyelmet, mint például Darwin véleményére: „*Isten az egyetlen és jótevő Teremtő, és a benne való hit a kulturális evolúció egyik fő vívmánya.*”

(Francis S. Collins: *Isten ábécéje. Egy tudós érvei a hit mellett.* Fordította dr. Molnár Csaba. Akadémiai Kiadó, 2018.) ♦ (X)

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

KERESZTÉNY ÉVAD 2019
20

„A népnek igazsága nyert.”

BÉRLETMEGÚJÍTÁS

Erkel Színház 2019. ÁPRILIS 15–18.

Internetes vásárlás 2019. ÁPRILIS 11–22.

BÉRLETVÁLTÁS

Opera Értékesítési Centrum / Internetes vásárlás
2019. ÁPRILIS 24. – JÚNIUS 28.

EPISODE 31
CHROMA
A MESTER ÉS MARGARITA
POPPEA MEGKORONÁZÁSA
FANTASIO
FORTUNIO
MESSIÁS
MATHIS, A FESTŐ

LAURENCIA

MENTS MEG, URAM!
SIMONA NÉNI
A CREMONAI HEGEDŰS
AZ ARANYMŰVES BOLTJA
PARSIFAL
TŰZMADARAK
SZÓKTETÉS A SZERÁJBÓL
KREOL MISE
A MI KARÁCSONYUNK
JOYFUL!
DON CARLOS
KERESZTKANTÁTÁK
ISTVÁN, A KIRÁLY

EIFFEL ART STUDIOS
EIFFEL
ERKELMŰHELYHÁZ
SZÍNHÁZ
THEATRE

opera.hu | facebook.com/Operahaz

GÖRDÜLŐ DŰLŐK, ERDŐK, FÜRDŐK

Pécs tavasszal új látványossággal gyarapodott – a havihegyi mandulafát ugyanis az év európai fájának választották a Tree of the Year 2019-es versenyén –, Villányban pedig már tevékenykedik az új generáció: híres és testes vörösborokat dűlőfutással, kerékpárversenyekkel és egészségtudatos rendezvényekkel kínálják a borvidék fiatal gazdái.

◆ „Bock Valér, Gere Zsolti! New Generation!
a franciáknak üzenem, hogy legyenek résen a présen ...” – a Bëlga együttes már 2008-ban megénekelte a Villányi borvidék jövőjét. Azóta eltelt egy évtized és felnőttek a feladathoz a Bock, Gere, Polgár, Tiffán családok sarjai, hogy csak a legismertebb neveket említsük a környékről. Szüleik a 90-es évek elején hatalmas munkával érték el, hogy az addigra megviselt tekintélyű magyar vörösbor újra felkerüljön a nemzetközi térképekre, sorra nyerték az év borásza címet, az ország első borútját is ők hozták létre. A teljes sikerhez azonban már kellett az új generáció lendülete, és nagyon úgy tűnik, hogy az évtizedeken átívelő családi munka gyümölcse idén érik be igazán, hiszen turizmus szempontjából már most borítékolható, hogy 2019 kitűnő évjárat lesz nemcsak Villány, hanem Pécs környékén is.

Dél-Baranya adottságai kitűnőek, az outdoor sportok szerelmesei megtalálhatják itt a számításukat, ezért tematikus útvonalajánlatainkat mi is két kerékre, négy bakancsra hangoljuk, de a látnivalók mindegyike autóval is könnyen megközelíthető. Érdemes májusra tervezni a látogatást, a nyári hónapokban az országos átlagnál is melegebb van itt, ami egy kiadós terepbiciklizésnél vagy tájfutásnál már megterhelő lehet a szervezetenek. A környék településeinek nagy részét kitűnő minőségű és jól táblázott kerékpárutak vagy alacsony forgalmú utak kötik össze, így a kerékpáros túra kisgyermekes családoknak is biztonságos választás.

Gyümölcsös a Fekete-hegyen (Villánykövesd)

A MECSEK MEREDEK OLDALAIT INKÁBB A TEREPBRINGÁSOK ÉS A TÁJFUTÓK FOGJÁK SZERETNI, A VILLÁNYI-HEGYSÉG LANKÁI JOBBAN KEDVEZNEK A HOSSZÚ SÉTÁKNAK, LAZULÓS-FRÖCCSÖZŐS TEKERGÉSEKNEK, A DRÁVA ASZFALTOZOTT TÖLTÉSEIN PEDIG AZ ORSZÁGÚTI KERÉKPÁROZÁS MEGSZÁLLOTTJAI ÉLHETIK KI SEBESSÉGVÁGYUKAT.

Az aktuális rendezvényekről, versenyekről a helyi turisztikai portálokon tájékozódjunk, így Pécs környékéhez a www.iranypecs.hu az iránytű, Villány felfedezéséhez pedig a www.villanyiborvidek.hu-t használjuk.

Idén 5. alkalommal rendezik meg a Palkonyai Dűlőfutást, ami a kitűnő szervezésnek köszönhetően a régió egyik legfontosabb sportrendezvényévé vált. Az eseményt lelkes futókból álló csapat hozta létre, ötletüket pedig támogatta Palkonya önkormányzata, helyi borászok és a Vylyan Pincészet. A 9,9 és 19 kilométeres távok túrázva is teljesíthetőek, de a szervezők előre szólnak, hogy az sem lesz egyszerű menet. Idén 550 főben maximalizálták a futók létszámát, így érdemes időben regisztrálni (www.dulofutas.hu), ha versenyezni szeretnénk. Most pedig következzenek tematikus útvonalaink.

A palkonyai védett pincesor

VILLÁNYI NAGYKARIKA – NAGYRAVÁGYÓKNAK

Útvonal: Villány – Siklósi vár – Harkányi fürdő – Ős-Dráva Látogatóközpont, Szaporca – Majláthpusztai horgásztó – Sellye, termálfürdő.

Táv: 60 km

Gyakorlottabb túrázóknak ajánlott útvonal. A siklósi vár látogatása után a harkányi fürdőben frissülhetünk. Innen utunk az Ormánságon át vezet, Harkánytól Drávaszabolcsig kerékpárúton, majd a Dráva melletti töltésen érkezünk meg az Ős-Dráva Látogatóközponthoz, ahol a környék értékeit és hagyományait ismerhetjük meg, a majorban régi magyar állatfajtákat mutatnak be, májustól pedig kenutúrákat is szerveznek. Részletek és programok: www.odlk.hu.

Az Ormánság zöldút tábláit követve jutunk el innen Szaporca, Kémes és Cún érintésével a Majláthpusztai horgásztóhoz, ahol a túraútvonalat fenntartó szervezet központja van. Itt kerékpárt bérelhetünk, valamint kenutúrákat is szerveznek; info: Fenntartható Ormánság, Facebook. Az irodától érdemes kitekerni (1 km) a Dráva felé. Erős sodrású folyó, viszont az alacsony vízállásakor előbukkanó fehér homokpadok kitűnőek délutáni szieszta, piknikhez. Innen Vajszló érintésével jutunk el Sellyére, ha viszont jó erőben vagyunk, érdemes Vajszlótól a Lúzsok-Zaláta-Drávasztára kerülővel megközelíteni a végcél, Sztárán ráadásul igazi horvát étteremben rendelhetünk pljeskavicát!

A nap végén jól fog esni a pihenés, május 1-től a sellyei termálfüves strand vár minket, este 8-ig tart nyitva.

Mandula Étterem, Villány

VILLÁNYI KISKARIKA – ÍNYENCEKNEK

Útvonal: villányi kilátó – villányi pincesor – Nagyharsányi Szoborpark – kisharsányi pincesor – Vylyan Pincészet (Fekete-hegy) – palkonyai pincesor – villánykövesdi pincesor – Mandula étterem, Villány

Táv: 23 km

Egész napos túra kerékpárral is! A terep vegyes, így terep-biciklivel ideális teljesíteni. A villányi kilátóból szinte a teljes távot belátjuk, de a panoráma a Dráva völgyére is pazar. A villányi pincesor után a Szársomlyó tövében tekerve érünk a Nagyharsányi Szoborparkhoz. Ez jelenleg fejlesztési munkálatok miatt zárva van, de a műalkotások egy része kintről is látható. Szerdától vasárnapig a park bejáratától indul a Szársomlyót felfedező kikerics túra szakvezetéssel, megismerhetjük a hegy különleges növényvilágát és a somlyói vár történetét. Indulás reggel 10 órakor, az 5 kilométeres táv 3–4 óra alatt teljesíthető, részvételi díj 800 Ft/fő felnőtteknek.

Néhány kilométer könnyű tekerés után a kisharsányi pincesornál frissülhetünk, majd innen 2,5 km a Vylyan pincészet panorámás terasza étteremmel, érdemes ebédhez hangolni az érkezést. Utunk innen dűlők között vezet, egy darabig a Kéktúra útvonalán. Palkonya határában a Szent Bertalan-kápolnánál pihenhetünk, majd meredek lejtőn érkezünk meg a falu vasútállomásához, innen már látszik következő célunk, a műemléki védettséget élvező palkonyai pincesor. Bort kóstolhatunk itt is, vagy a következő állomásunk, Villánykövesd pincesorán. Este érkezünk vissza Villányba, ahol több remek étteremben rendelhetjük meg jól megérdemelt vacsoránkat.

Szent Bertalan-kápolna

Mi Gere Attilának Mandula éttermét javasoljuk, náluk beválik a Bëlga jóslata, azaz úgy az étel, mint a bor tökéletes, akár egy burgundiai étteremben.

PÉCSI KISKARIKA – VÁROSI LEGENDÁKHOZ

Útvonal: Pécsi Bazilika – Dzsámi – Király utca – Havi-hegy, mandulafa – tettyei romok – Pintér-kert – Francia emlékmű – Pécsi Állatkert – TV-torony

Táv: 7 km

A Király utca végétől erősen emelkedő – a szintkülönbség 407 méter – terep, ajánlott a jó túracipő! Pécs több ezer éves történelmét és épített örökségét tematikus túrákon érdemes felfedeznünk, főleg, ha először járunk itt. Részletes túraismerető, árak és jelentkezés: www.iranypecs.hu. A tettyei kaptatók előtt jól tesszük, ha megebédelünk, számos jó étterem van a belvárosban, a személyes kedvenceink a Balkán Bisztró és az Elefántos étterem a Ferencesek utcájában, kávéhoz és szendvicsekhez kitűnő választás a Pécsi Kávé (Irgalmasok utcája), úton a havihegyi mandulafához a Bohémia Sörkonyhába érdemes betérni, kézműves hamburgerek az étlapon. Kétségtelen, hogy idén a mandulafa az ász Pécssett, azonban az odavezető sétány is szemet gyönyörködtető, szép panorámával a városra. A tettyei romok a következő állomás, ami egykor Szatmári György pécsi püspök (1505–1521) reneszánsz palotája volt. A Pécsi Állatkerthez a Francia emlékmű érintésével jutunk el a legrövidebb úton. A felnőttjegy ára 2400 Ft/fő, www.pecszoo.hu.

Túránk legnehezebb szakasza indul innen, a TV-torony azonban bőven megéri az izzadást, hiszen körpanorámás étterméből tiszta időben a Balaton is jól látszik! ♦

SALVADOR DALÍ

A HALHATATLANSÁG NYOMÁBAN

HELYSZÍN: VÁRKERT BAZÁR
Testőrpalota
varkertbazar.hu

05 | 04
18
25 szombat 16.00

SZÖVEG –
MIRTSE ÁRON zoológus

SOROZAT –
VADÁLLATOK KÖZELRŐL

MINDENKI EGYÉRT

Egységben az erő: nemcsak az ember, az állatok nagy része is alkalmazza ezt a régi bölcsességet, még ha nem is feltétlenül tudatosan. Legyen szó akár táplálékszerzésről, akár védekezésről, építkezésről vagy ivadék gondozásról, az együttműködés mindig új dimenziókat nyit meg, és a legnagyobbá teszi a legkisebbeket.

◆ „– Alszanak – mondta Ká. – Háti nem szalad meg a Csíkosbőrű elől. De Háti és a Csíkosbőrű egyképpen megszalad a Vörös Kutya elől – és azt mondják, a Vörös Kutya senki elől nem szalad meg. De hát ki elől szalad meg a Sziklák Pici Népe? Mondd meg nekem, Dzsungel Ura – ki az ura a Dzsungelnek? – Ezek – suttofta Maugli.”

Így mutatja be Kipling A dzsungel könyvében az indiai vadméheket. Igaza van, mert a méhek – és általában az államalkotó rovarok – valóban senkitől sem félnek. Egy méh, egy hangya, egy természetaprócska élőlény, amelyet nem nehéz elpusztítani, de sokan együtt legyőzhetetlenek, és olyan dolgok véghezvitelére is képesek, ami egyedülálló az élővilágban, és meghaladja a náluk sokkal fejlettebb állatok teljesítményét is.

MUNKAMEGOSZTÁS A KAPTÁRBAN

A rovarállamok működése a munkamegosztáson alapszik. Minden egyes egyednek megvan a maga feladata, ami azonban a korukkal is változik. A dolgozó méhek, miután a lárva- és bábállapoton túlestek, kifejlett kori életük egyik szakaszában viaszt termelnek és lépet építenek, másik szakaszában méhpempőt állítanak elő és a királynőt etetik vagy a lárvákat gondozzák, s csak ezután válnak alkalmassá a kaptáron kívüli tevékenységre, vagyis a nektár és virágporgyűjtésre, a méz készítésre. Ha túlmelegszik a fészek, a méhek szárnyaikat ventilátorként használva szellőztetni kezdik, és vizet hoznak, aminek párologtatása segíti a hűtést, míg ha hűvös van, összebújnak, és izmaik remegtetésével melegítik az élőhelyet. Az egész rendszer annyira precízen kidolgozott, hogy az ember tudatos tervezést sejt mögötte, pedig a rovarok mindezt ösztönösen teszik.

Háziméhek (*Apis mellifera*) rajzása

ANYA CSAK EGY VAN!

A rovarállam alapítója egy nőstény, amelyet a köznyelv királynőnek nevez, bár a méhészek inkább anyának hívják, hiszen a kaptár minden lakója az ő leszármazottja lesz. A méhek szaporodásának egyik érdekessége, hogy a megtermékenyítetlen peték nem meddők, hanem ezekből kelnek ki a hímek, amelyeket a méheknél heréknek nevezünk. Az anya, ha egyszer párosodott, a hímivarsejteket elraktározza, így akár egész életében képes termékeny petéket rakni. A herék a párzás után elpusztulnak, tehát a kaptárban nincsenek folyamatosan jelen, ám ha a hímivarsejtek elfogynának, a megtermékenyítetlen petékből újabb herék kelnek ki, készen a párzásra. A megtermékenyült petékből nőstények kelnek ki, ezek azonban nem ivarképesek; ők a dolgozók, akik genetikailag lényegében megegyeznek. Az ő feladatuk, hogy az anyát és lárvaikat gondozzák, táplálják, és bármikor habozás nélkül az életüket adják érte.

EGYETLEN ÁLLAT TÖBB TÍZEZER TESTBEN

Az egész méhtársadalmat úgy képzelhetjük el, mint egyetlen élőlényt, amelynek szervei, sejtjei egymástól külön mozognak, és a királynő az ivarszerv szerepét tölti be. Sokkal hosszabb az élettartama, mint a dolgozóké, akár 3–5 év is lehet, míg a dolgozók, ha nyáron kelnek ki, mindössze hat hétig élnek. A téli méhek élete hosszabb, ők áttelelnek, és gondoskodnak a következő évi nemzedék felneveléséről. Az anyát és a lárvaikat a fiatal dolgozók az általuk termelt méhpempővel etetik, s ha a királynő elpusztul, ennek a tápláléknak a segítségével képesek új anyát kinevelni. Ha a család túlnépesedik, az anya petéket rak az előre elkészített anyabölcsőkbe (ezek a többenél nagyobb méhsejtek), majd elhagyja a fészket, és magával viszi a dolgozók egy részét, akik követik.

Termeszvár az észak-ausztráliai Litchfield Nemzeti Parkban

AZ ANYABÖLCSŐKBŐL KIKELŐ FIATAL ANYÁK MEGKÜZDENEK EGYMÁSSAL: CSAK EGY MARADHAT ÉLETBEN KÖZÜLÜK, AMELYBŐL A KAPTÁR ÚJ KIRÁLYNŐJE LESZ.

HANGYATÁRSADALMAK

Hasonló felépítésű a hangyák társadalma is, ám ott a szerepek olykor még tovább differenciálódnak, például a dolgozók kívül lehetnek a bolyban katonák is, királynő pedig nemcsak egy lehet, hanem több is. Az ivarzóképes nőtényeket és a hímeiket rajzáskor könnyű felismerni, ugyanis a szárnyatlan dolgozókkal ellentétben szárnyakat viselnek. A párzást követően a királynő elveszíti a szárnyait. Egyes hangyák esetében a társadalmat tovább bonyolítja, hogy más hangyafajok dolgozói közül rabolnak maguknak rabszolgákat, amelyekkel a munkát elvégeztetik. A rabszolgákat báb korukban rabolják el, s azok az ő fészükben alakulnak át; egyébként nem

kényszerítik őket sehogy, ugyanúgy élnek, mint más dolgozó hangyák, csak éppen nem a saját fajukhoz tartozó királynőt, hanem egy másik fajét szolgálják.

A TERMESZ NEM HANGYA

Akár van szárnyuk, akár nincs, a hangyák, a darazsak és a méhek egyaránt a hártýásszárnyúak közé tartoznak, tehát egymásnak rokonai. Léteznek azonban más államalkotó rovarok is. A természetet olykor „fehérhangyáknak” is nevezik, mert méretük, testalkatuk és államszervezetük a hangyákéhoz hasonló, noha valójában inkább a csótányokhoz állnak közel. Családszerkezetük abban is eltér a hártýásszárnyúak rovarállamaitól, hogy nemcsak királynőjük van, hanem királyuk is, és a dolgozók is egyaránt lehetnek hímek és nőtények. A természet munkája is elképesztően összehangolt: káprázatos mérnöki teljesítménnyel hozzák létre várait, hűtőtornyait és üzemeltetik ezeket, némelyik faj egyes hangyákhoz hasonlóan gombát termeszt, és azzal táplálkozik. Kommunikációjukban az illatanyagoknak van a legfontosabb szerepe. ♦

Termeszek (*Longipeditermes longipes*) leveleket szállítanak a kolóniába.
Kubah Nemzeti Park, Borneo, Malajzia

AKINEK NEM FÁJ SEMMI

Különösen hangzik, hogy a rovarok kifinomultabb társadalmi rendet tudnak felépíteni, mint a náluk sokkal fejlettebb aggyal rendelkező gerincesek. Ennek titka azonban éppen az, hogy a rovarállam működésében az agynak minimális szerepe van. Ahol az agy irányít, ott mindig előtérbe kerül az egyéni érdek: egy emlős, ha csapatban él is, nem rendeli magát oly mértékben alá a közösség szolgálatának, mint egy hangya. Létezik azonban egyetlen kivétel: a Kelet-Afrikában honos csupasz turkáló, egy föld alatt élő rágcsáló, amely szörzetén kívül a látását is elveszítette. Közösségeiben csak a királynő szaporodik, mint a hangyabolyban, és a dolgozók bármikor készek az életüket adni érte. És hogy erre a páratlan önfeláldozásra hogyan lehet képes? Úgy, hogy a gerinces állatok közt egyedülálló módon a csupasz turkáló nem érez fájdalmat.

Nem minden méh alkot rovarállamot. Vannak úgynevezett magányos, szoliter méhek is, mások pedig kisebb csoportokban élnek, amelyeknek felépítése kevésbé bonyolult.

Míg a méhek nektárt és virágpórt gyűjtenek, addig a hangyák tápláléka sok minden lehet. Egyes fajok a begyűjtött növényi anyagokból táptalajt készítenek a gombakertészetük számára, s ők maguk a gombákkal táplálkoznak.

A méhek viaszból, míg a darazsak a növényi anyagokból nyert cellulózból, vagyis tulajdonképpen papírból építik fészkeiket. A lép sejtjeinek hatszögletű formáját látva az ember megint csak hajlamos precíz tudatosságra gondolni, holott egyszerűen arról van szó, hogy a pépes anyag magától veszi fel ezt a teret leggazdaságosabban kitöltő szerkezetet.

A méhek kommunikációjának fontos részét képezi a tánc, amellyel nagyon sok mindent el tudnak mondani egymásnak: például ezzel közlik a felderítők egy-egy megtalált virágmező helyét. A méhek táncának megfajtásáért Karl von Frisch 1973-ban Nobel-díjat kapott.

A termeszek neve az ógörög terma szóból származik, ami véget, végzetet jelent, utalva az élővilág lebontó folyamataiban betöltött szerepükre.

VEDD ÁT INGYENES PROMOBX
VÁRANDÓSCSOMAGODAT

AZ **alma**
gyógyszertárak -BAN!

ÁTVEVŐKÓDODAT
AZ ÉDES KISBÁBÁM
MOBIL ALKALMAZÁSBÓL
TÖLTHETED LE!

www.edeskisbavam.hu

PromoBox

Az első pillanattól...

WWW.PROMOBX.HU
VARANDOSCSOMAG@PROMOBX.HU

MINDEN KÖRÜLTÖTTED FOROG

**NEKED NYARALÁS ITTHON.
NEKI UTAZÁS BOBÓORSZÁGBA.**

kolping.hotel.hu

2019

stílusos, bátor, elkötelezett

KOLONITS KLÁRA

„SOKAT KÖSZÖNHETEK ÉNEKTANÁRAIMNAK, SCHULTZ KATALINNAK ÉS FORRAI ZSUZSANNÁNAK, AZ ÉN »SZAKMAI MAMÁIMNAK«. GYENGÉD, DE HA KELL, SZIGORÚ SZERETETTEL TÁMOGATNAK ÉVTIZEDEK ÓTA.”